

Цьогоріч - 150 років із дня народження Августина Волошина

У яскравій когорті визначних людей Закарпаття і України вагоме місце посідає світла постать Августина Волошина (17 березня 1874-19 липня 1945). З його іменем, зокрема, пов'язане піднесення рівня національної свідомості закарпатців, поступове самоусвідомлення угорських русинів закарпатськими українцями, частиною єдиного українського народу. Як Олександр Духнович вважається великим будителем закарпатських русинів-українців у ХІХ столітті, так Августин Волошин - найвизначніша постать «Срібної Землі» віку ХХ-го.

«Паралельність рис А. Волошина та О. Духновича, – відзначав один із близьких соратників Волошина Августин Штефан, – показується не лише в тому, що їх обох народ назвав «Батьком», але й в інших прикметах і особливостях. Обидва були віддані своїй Церкві священники... Духнович був послом в мадярському Парламенті в Братиславі, Волошин – послом в чеськім Парламенті в Празі. Обидва були мучені, Духнович мадярськими і польськими вояками, Волошин – советськими смершовцями. Та понад усе – як А. Волошин, так і О. Духнович, були щирі й вірні патріоти і беззастережні оборонці карпатських українців. Двадцятье сторіччя дало поневоленим народам нові можливості. А. Волошин бачив і розумів це й став народним провідником тієї боротьби, яка веде Карпатську Україну на широкі шляхи свободи у вільній Соборній Українській Державі».

Цьогоріч, згідно Постанови Верховної Ради України 150 років з дня народження Августина Волошина відзначається на державному рівні, а 2024 рік на Закарпатті названо роком Августина Волошина. Таке рішення схвалили 21 грудня 2023 року депутати Закарпатської обласної ради у ході пленарного засідання 13-ї сесії облради 8-го скликання.

З іменем Августина Волошина пов'язані найвизначніші політичні й культурні здобутки закарпатських українців у перших чотирьох десятиліттях ХХ століття, народу, який, на його

переконання, «є цілком так інтелігентний, як і інші європейські народи». Він спричинився до піднесення національно-визвольного руху в 1918–1919 рр., коли Всенародний конгрес угорських русинів-українців 21 січня 1919 р. ухвалив рішення про возз'єднання краю з Україною. Протягом усього міжвоєнного періоду перебування Закарпаття у складі Чехословацької республіки Августин Волошин відстоював інтереси закарпатців на різних посадах. З його іменем пов'язано утворення акціонерного товариства «УНІО» і розвиток видавничої справи та журналістики в Закарпатті, заснування товариства «Просвіта», «Педагогічного товариства», «Учительської Громади», першого в Закарпатті банку, кооперативного союзу, театру тощо.

Августин Волошин був всесторонньо розвинутою особистістю, високоосвіченою людиною. Його внесок як педагога, теоретика й практика педагогічної думки, організатора культурно-освітнього руху в Закарпатті, талановитого вченого, публіциста-видавця, письменника і, врешті-решт, визначного церковно-релігійного, громадсько-політичного й державного діяча важко переоцінити. Його зусиллями, наприклад, було виховано цілу плеяду свідомих учителів-народовців, які підносили культурно-освітній рівень закарпатських українців. «Для Закарпаття, – писав про А. Волошина відомий український учений-літературознавець, член-кореспондент НАН України Олекса Мишанич, – впродовж майже півстоліття він був цілим педагогічним університетом, щедрою рукою невтомно сіяв зерно просвіти і науки, був гідним продовжувачем культурно-просвітньої національно-релігійної справи свого великого попередника – Олександра Духновича».

З ім'ям Волошина пов'язані найяскравіші, героїчні й водночас трагічні сторінки боротьби закарпатців за автономію в межах новоутвореної Чехословацької республіки, куди воно увійшло після Першої світової війни згідно з рішенням Паризької мирної конференції 1919–1920 рр., діяльність автономних урядів Підкарпатської Русі–Карпатської України в жовтні 1938 – березні 1939 р., оборона автономного краю від угорських та польських терористів, вибори до першого в історії Закарпаття крайового парламенту (Сойму) і проголошення ним 15 березня 1939 р. Карпатської України незалежною державою та визнання української мови державною на її території, затвердження синьо-жовтого прапора, герба «Тризуб» і державного гімну «Ще не вмерла Україна».

Значення постаті А. Волошина в історії Закарпаття і України несправедливо замовчувалося або відверто спотворювалося радянською історіографією, у якій якщо і згадувалося його ім'я, то лише в негативному контексті – як «буржуазного націоналіста», «запеклого ворога народу», «політичного авантюриста», «слуги кількох господарів» і т. п. Та і сьогодні з'являються публікації окремих закарпатських авторів – прибічників неорусинства, які голосливо твердять про «насилену українізацію корінного населення краю – русинів – чужими йому силами ззовні», що Карпатська Україна в 1938–1939 рр. – це «лише галицько-гітлерівський проект штучного пов'язання Закарпаття з Україною», що А. Волошин був призначений прем'єром другого автономного уряду Підкарпатської Русі–Карпатської України за наполяганням гітлерівської Німеччини, що взагалі до 1944 р. «Закарпаття не мало спільної з Україною історії», а закарпатці нібито особливий, окремішний від українського, русинський етнос тощо.

Утім, уже з кінця 1980-х років, коли почала відроджуватися незалежна Українська держава і відкривалися раніше заборонені фонди державних архівів, з'являються перші об'єктивні дослідження життєвого шляху, творчості й діяльності Волошина, видання/перевидання його педагогічних праць, художніх творів, а також документальних і мемуарних джерел з історії розбудови Карпатської України за його активної участі. За тридцять років завдяки цілеспрямованій й наполегливій науково-пошуковій роботі українських дослідників, насамперед істориків Закарпаття, перед нами постав «у всій своїй трагічній величчю один із найвидатніших борців за українську національну ідею за Карпатами, президент Карпатської України».

Нині українці шанують і цінують Августина Волошина як видатного культурно-національного і громадсько-політичного діяча Закарпаття, який в умовах іноземного панування зумів консолідувати закарпатських українців на боротьбу за свою державність, інтегрувати їх у загальноукраїнський національно-визвольний рух і цим заявити перед усім світом про існування карпатоукраїнського народу та його державотворчі змагання. «Ці події, – писав у 2009 р. з нагоди 70-річчя проголошення Карпатській Україні Голова Українського інституту національної пам'яті академік Ігор Юхновський, – увійшли до нашої національної історії як зразок боротьби за право українського народу жити у власній незалежній державі бодай на малій частині українських етнографічних земель. Творили Карпатську Україну о. Августин Волошин та його оточення..., а також сотні і тисячі українців...».

Блаженніший Любомир Гузар справедливо зауважив, що «у загальний контекст державницьких змагань ХХ століття вписуються також події на Закарпатті, на так званій Срібній Землі – частині української етнографічної території, котра, знаходячись під різними займанщинами, все ж таки зберегла свою національну ідентичність, що проявилось у другій половині тридцятих років ХХ століття. Провідником цього національного пробудження був отець Августин Волошин... У нашій історичній та церковній традиції небагато прикладів, коли духовні особи ставали на чолі політичних чи визвольних рухів. Але тут маємо неординарну постать, котра вартує на особливу увагу, щоб зрозуміти мотивацію його дій не тільки як окремої особи, але й через те, що він є уособленням мотивації усіх будителів Закарпаття періоду тридцятих років. Як особа та чільний представник того, що діялося, отець Августин є уособленням певних мрій і намагань, певного довготривалого процесу, який завершився і яскраво проявився під його проводом у ці часи... На підставі цих подій минулого ми можемо не тільки вчитися, але й прогнозувати, що могло би, і що повинно б статися у майбутньому розвитку нашої державності». До цих пророчих слів важко щось додати.

Лише в 1990 р. Августина Волошина і Карпатську Україну офіційно вшанували на Закарпатті. 12 вересня 1991 р. Прокуратура УРСР, розглянувши матеріали кримінальної справи президента Карпатської України, прийняла рішення про його реабілітацію.

Дещо пізніше в Ужгороді на будинку по вулиці А. Волошина, де він жив, встановлено кам'яну, а на стіні юридичного факультету Ужгородського національного університету – металеву меморіальні дошки. Його іменем названо Карпатський університет. 26–27 лютого 1993 р. Восьмий конгрес координаційного осередку українських громадських установ у Європі звернувся до кардинала І. Любачівського з проханням порушити перед Святим Престолом питання про канонізацію А. Волошина. У 2001 р. в Закарпатському краєзнавчому музеї в Ужгороді створена меморіальна кімната-музей А. Волошина, яка постійно поповнюється новими експонатами. 15 березня 2002 р. Указом президента України «за визначну особисту роль у боротьбі за утвердження української державності» Волошину Августина Івановичу присвоєно посмертно звання Герой України з удостоєнням ордена Держави. 22 серпня того ж року в Ужгороді на набережній Незалежності встановлено пам'ятник президенту Карпато-Української держави. Теплі слова про Августина Волошина сказав тодішній єпископ Української Греко-Католицької Церкви Іван Маргітич: «Сьогодні наш духовний і громадський провідник і діяч дивиться на нас уже з вічності, як мученик за Божу віру й за свій український народ. Напевно, він там, у вічності, тішиться, що маємо Незалежність. У чому є і його особиста заслуга...».

15 березня 2021 року, у 82-гу річницю проголошення незалежності Карпатської України, у Києві, на Аскольдовій могилі, за сприяння «Товариства закарпатців в Києві», Блаженніший Святослав Шевчук освятив пам'ятник о. Августина Волошину. «Саме він, наш священник, показує, – сказав очільник Української Греко-Католицької Церкви, – що Церква в найтяжчі моменти історії завжди була для свого народу матір'ю і вчителькою. Наше духовенство вміло брати на себе відповідальність за долю українського народу. Наші священники не просто були хранителями душі народу, але зберігали і розвивали його духовну, культурну, національну спадщину. А на прикладі президента Карпатської України отця Волошина, вміли брати на себе відповідальність і за її держбудівництво».

Наприкінці 1930-х років Карпатська Україна, проголосивши незалежність, впала жертвою угорсько-гортистського вторгнення, підтриманого Гітлером і Муссоліні. А все почалося з Мюнхенської конференції 29–30 вересня 1938 року, на якій фактично була вирішена доля міжвоєнної Чехословаччини – найдемократичнішої держави тогочасної Європи. І все це відбулося за політики невтручання, «примирення агресора» сильних «світу цього». Це бачили всі, але відкрито засудив угодовську політику власного уряду лише один з найвідоміших державників того часу Вінстон Черчилль: «Ми (Великобританія – Авт.) без війни потерпіли поразку, наслідки якої будемо відчувати дуже довго. Ми пережили страшний етап нашої історії, коли було порушено рівновагу Європи... Не думайте, що це кінець. Це тільки початок розплати. Це тільки перший ковток, перше частування цієї гіркої чаші, яку нам будуть підносити рік за роком».

Перші тижні повномасштабного російського вторгнення в Україну нам дуже нагадували позицію лідерів європейських держав напередодні Другої світової війни. «Масове загальне занепокоєння», «ширі співчуття українцям», заклики до переговорів із кремлівським диктатором... Здавалося, нічого нового у світовій геополітиці. Але, як з'ясувалося, демократичний колективний Захід, урешті-решт, чітко усвідомив усі масштаби і катастрофічні наслідки російської агресії. Перед загрозою знищення опинилися не тільки міста і села України, але й Європа та й світ загалом. Держави, які відстоюють демократичні цінності та ідеали, об'єдналися проти сил абсолютного зла, яке уособлює в собі кремлівський диктатор та його найближче оточення. Завдяки Інтернету сьогодні неможливо приховати тисячі зафіксованих фактів злочинів проти людяності, які здійснюють окупанти на нашій землі: Буча, Гостомель, Ірпінь, Маріуполь, Рубіжне... Світ, хоч із значним запізненням (Грузія – 2008, Крим – 2014, Донбас – 2014–2022), але зрозумів, що несе «русский мир» цивілізованому світу...

У 1944 році закарпатські українці ближче познайомилися з новими своїми «визволителями», які принесли з собою власну «культуру» і спосіб життя, що кардинально відрізнялися від того, що сповідували наші батьки і діди. Чи знали мешканці Закарпаття, що являє собою Радянський Союз? Наша відповідь буде однозначною: ті, хто цього бажав, знали. У 1920–1930-х роках Августин Волошин видавав газету «Свобода», яка на своїх шпальтах поміщала численні матеріали про становище українців у СРСР (голодомори 1921, 1932–1933 років, сталінські репресії 1937–1938 років). Чи вірили закарпатці такій інформації? Не завжди. Насправді важко було повірити в цю вершину цинізму, людиноневисті, масових вбивств. Після окупації Закарпаття гортистськими військами у березні 1939 р. тисячі людей нелегально переходили угорсько-радянський кордон, щоб втекти від репресій. Натомість отримували свої три роки таборів за нелегальний перехід кордону, поповнюючи мільйонну армію арештантів ГУЛАГу. До речі, мало хто з них ці три роки ув'язнення пережив. Не до кінця вірив у те, що публікував, і сам Августин Волошин. Августин Штефан, Вікентій Шандор, Юліан Ревай, які неодноразово відвідували помешкання президента Карпатської України в Празі, навесні 1945 р. просили Волошина негайно емігрувати за кордон. Відповідь найвідомішого політика краю минулого століття була чіткою і однозначною: «Я їм нічого поганого не зробив. Я хочу бути із своїм народом». «СМЕРШ» заарештував Августина Волошина – громадянина суверенної держави і етапував до Москви, де в Лефортовській тюрмі президент Карпатської України загинув. Ми не знаємо місце, де спочиває вічним сном лідер українців Закарпаття минулого століття...

Вибрані публікації професора Миколи Вегеша про Августина Волошина

Монографії та науково-популярні книги

- Вегеш М., Туряниця В. Августин Волошин (1874–1945): Бібліографічний покажчик / Ужгородський державний університет. Ужгород, 1994. 25 с.
- Зимомря М., Гомоннай В., Вегеш М. Августин Волошин: До 120-річчя від дня народження видатного громадського, культурного та церковного діяча України. Слупськ–Ужгород, 1994. 126 с.
- Зимомря М., Гомоннай В., Вегеш М. Августин Волошин / Інститут методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, Закарпатське обласне відділення Педагогічного товариства України. Ужгород: Закарпаття, 1995. 101 с.
- Вегеш М., Туряниця В. Короткий життєпис Августина Волошина (1874–1945) / Ужгородський державний університет. Ужгород, 1995. 29 с.
- Вегеш М., Туряниця В., Чаварга І. Смерть президента: Останні дні життя і смерть президента Карпатської України Августина Волошина / Ужгородський державний університет. Ужгород, 1995. 40 с.
- Вегеш М. Історичні дослідження: Августин Волошин: педагог, політик, людина / Ужгородський державний університет, Науково-дослідний інститут Карпатознавства. Ужгород, 2000. Т.ІІІ. 357 с.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. Львів: ЗУКЦ, 2004. 414 с.
- Вегеш М. Історія і політика: В чотирьох томах. Т. 2. Історія Карпатської України. Августин Волошин – президент Карпатської України. Будівничі Карпатської України. Василь Гренджа-Донський розповідає... Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2005. 552 с.
- Вегеш М., Кляп М., Тарасюк В., Токар М. Августин Волошин: Життя і помисли президента Карпатської України. Ужгород: Карпати, 2005. 464 с.
- Басараб В., Вегеш М., Сергійчук В. Августин Волошин. Нові документи і матеріали про життя і смерть президента Карпатської України. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2006. 152 с.
- Вегеш М., Кляп М., Тарасюк В., Токар М. Августин Волошин. Життя і помисли президента Карпатської України. 2–ге видання, доповнене. Ужгород: Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», 2009. 480 с.
- Басараб В., Вегеш М. Дві постаті з історії української церкви: Андрей Шептицький і Августин Волошин. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. 210 с.
- Вегеш М., Віднянський С. Августин Волошин – «батько карпатоукраїнського народу». Київ: Парламентське видавництво, 2020. 472 с.+Іл., ім. пок. (Серія «Політичні портрети»).
- Вегеш М., Віднянський С. Августин Волошин – будівничий української державності за Карпатами. Видання друге. К.: Парламентське видавництво, 2021. 472 с. (Серія «Політичні портрети»).
- Вегеш М., Віднянський С. Августин Волошин / Видання четверте, доопрацьоване і змінене. Київ: Інститут історії України НАН України – Ужгород: Видавництво «АУТДОР-ШАРК», 2022. 506 с.
- Вегеш М., Віднянський С. Августин Волошин / Видання п'яте, доопрацьоване і змінене. Київ: Інститут історії України НАН України – Ужгород: Видавництво ТОВ «РІК-У», 2022. 512 с.

Наукові статті

- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. *Дзвін*. 1991. №3. С. 85–90.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. *Сторінки історії України ХХ століття*: Посібник для вчителя [За ред. С. В. Кульчицького; Упоряд: В. П. Шевчук, А. А. Чуб, Н. А. Дехтярьова]. К.: Освіта, 1992. С. 307–318.
- Вегеш М., Зимомря М. Духовні стремління О. Духновича в оцінках Августина Волошина та Едуарда Вінтера. *О. В. Духнович і слов'янський світ*: Матеріали наукової конференції (23–24 квітня 1993 р.). / Закарп. обл. держ. адміністр., / Мініст. освіти України, Ужгород. держ. ун-т. Ужгород, 1993. С. 178–179.
- Вегеш М. Августин Волошин (1874–1945). *Календар «Просвіти» на 1994 рік* / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: Й. Баглай, П. Федака]. Ужгород: ВВК «Патент», 1994. С. 70–73.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. *Літопис голготи України* / Гол. ред. В. Цвєтков; ред. кол.: Ю. Борець, І. Вжесневська, вл. М. Дацюк, В. Гаюк та ін. Т. 2. Репресована церква. Дрогобич: Відродження, 1994. С. 63–72.
- Вегеш М. Останні дні президента: [Про А.Волошина]. *Календар «Просвіти» на 1995 рік* / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: П. Федака, Й. Баглай]. Ужгород: МПП «Гражда», 1995. С. 135–138.
- Вегеш М., Туряниця В., Чаварга І. Нові матеріали про останні дні президента Карпатської України А. Волошина. *Закарпатська Україна. 1945*: Матеріали наукової конференції, присвяченої 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю воз'єднання Закарпаття з Україною (Ужгород, 26 травня 1995 р.) / Закарп. обл. рада народн. депутатів, Ужгород. держ. ун-т. Ужгород, 1995. С. 68–72.
- Вегеш М. Олександр Духнович в оцінках Августина Волошина і Василя Гренджі-Донського. *Бойки*: [Видання науково-культурологічного т-ва «Бойківщина»]. 1996. №1–12. С. 68–70.
- Вегеш М. Августин Волошин: Зміна орієнтацій. *Пороги* (Прага, Чеська Республіка). 1997. №2. С. 21–22.
- Вегеш М. Августин Волошин: Зміна орієнтацій. *Пороги* (Прага, Чеська Республіка). 1997. №3. С. 19–20.
- Вегеш М. Останні дні президента Карпатської України. *Сучасність*. 1997. №7–8. С. 159–164.
- Вегеш М., Віднянський С. Волошин Августин (1874–1945). *Малий словник історії України* / Мініст. освіти України: [Редколег.: В. Смолій, С. Кульчицький, О. Майборода та ін.]. Київ: Либідь, 1997. С. 97–98.
- Вегеш М. Августин Волошин в оцінці Гренджі-Донського. *Календар «Просвіти» на 1999 рік* / Закарп. крайове т-во «Просвіта»; [Упорядн.: П. Федака]. Ужгород, 1999. С. 73–74.
- Вегеш М., Горват Л. Августин Волошин – президент Карпатської України. *Наш голос*: Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. 2000. Ч. 59–60. С. 19–20.
- Вегеш М., Горват Л. Августин Волошин – президент Карпатської України. *Наш голос*: Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. 2000. Ч. 61–62. С. 19–20.
- Вегеш М., Чучка П. Августин Волошин – президент Карпатської України. *Вони боронили Карпатську Україну*: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / М. М. Вегеш, М. В. Делеган, О. Д. Довганич та ін. [Відп. ред. М. М. Вегеш]. Ужгород, 2002. С. 412–454.

- Вегеш М. Августин Волошин про карпатського будителя. *Александръ Духновичъ. 1803–1865. До 200-річчя від дня народження*. Ужгород: Мистецька лінія, 2003. С. 226.
- Вегеш М. Августин Іванович Волошин: 130-річчя з дня народження президента Карпатської України, вченого-педагога (1874–1945). *Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2004 рік*. Рекомендаційний біо-бібліографічний посібник / Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека, Відділ краєзнавчої літератури, Відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи. Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2003. С. 82–91.
- Вегеш М., Віднянський С. Волошин Августин Іванович. *Енциклопедія історії України*: В 5 т. / Редкол.: В.А.Смолій (голова) та ін. К.: Наукова думка, 2003. С. 626–627.
- Вегеш М., Росак В. Велич і трагедія Августина Волошина. *Carpatica–Карпатика*: Історичні та історіографічні студії. До ювілею доктора історичних наук, професора Володимира Васильовича Грабовецького/ Ужгородський національний університет, Науково-дослідний інститут карпатознавства. Ужгород, 2003. Вип. 24. С. 265–343.
- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин у зарубіжній історіографії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Випуск 11 / Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Редкол.: М. М. Вегеш (голова редкол.), Д. Д. Данилюк (заступник голови редкол.) та ін. Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2004. С. 132–138.
- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин у спогадах очевидців. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Випуск 10 / Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Редкол.: М. М. Вегеш (голова редкол.), Д. Д. Данилюк (заступник голови редкол.) та ін. Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2004. С. 143–153.
- Вегеш М. Августин Волошин (1874–1945). *Закарпаття. Хто є хто*. Міжнародне довідково-біографічне видання. Випуск перший. К.: Українська академія геральдики, товарного знаку та логотипу, 2004. С. 12.
- Вегеш М. Августин Волошин і проблема національної політичної еліти. *Слово* (спецвипуск). Народний журнал Закарпаття. 2004. №2 (40). Вересень – жовтень. С. 16–20.
- Вегеш М. Від учителя до президента Карпатської України. Волошин Августин Іванович. *Реабілітовані історією. Закарпатська область*: У двох книгах. Книга друга. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2004. С. 367–373.
- Вегеш М., Горват Л. Феномен Августина Волошина через призму політичного лідерства. *Carpatica–Карпатика*. Випуск 30. Історична школа професора Володимира Задорожного. Науковий збірник. Випуск 2 / Національна академія наук України; Інститут історії України; Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Науково-дослідницький інститут карпатознавства. Ужгород: Видавництво «Гражда», 2004. С. 87–94.
- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин. Документи і матеріали. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Випуск 13 / Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Редкол.: М.Вегеш (гол. ред.), С.Віднянський, Д.Данилюк та ін. Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2005. С. 102–145.
- Басараб В., Вегеш М. Життєвий шлях Августина Волошина. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. Випуск 13 / Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Редкол.: М.Вегеш (гол. ред.), С.Віднянський, Д.Данилюк та ін. Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2005. С. 8–48.
- Вегеш М. Августин Волошин у вітчизняній історіографії. *Августин Волошин. Життя і помисли президента Карпатської України*. Ужгород: Карпати, 2005. С. 12–30.
- Вегеш М. Августин Волошин у спогадах очевидців. *Августин Волошин. Життя і помисли президента Карпатської України*. Ужгород: Карпати, 2005. С. 40–70.

- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин: політик, державотворець, людина. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Випуск 6. Ужгород: «Поліграфцентр Ліра», 2006. С. 31–35.
- Вегеш М. Волошин Августин Іванович. *Енциклопедія Сучасної України*. Т. 5 (Вод-Гн) / Національна академія наук України, Наукове товариство ім. Шевченка, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. К., 2006. С. 120.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. Бібліографія. *Карпатська Україна в портретах* / Відповідальний за випуск М. Токар. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2007. С. 189–207.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. Документи і матеріали. *Карпатська Україна в портретах* / Відповідальний за випуск М. Токар. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2007. С. 115–188.
- Вегеш М. Августин Волошин: Біографія, бібліографія, документи. *Карпатська Україна в портретах* / Відповідальний за випуск М. Токар. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2007. С. 3–114.
- Вегеш М. Родовід Августина Волошина. *Іван Сенько. Келечин – рідне село Августина Волошина*: Історико-етнографічний нарис. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. С. 64–65.
- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин у спогадах племінниці Емілії Дутки, ЧСВВ. *Благовісник: Журнал Мукачівської греко-католицької єпархії*. 2009. № 4 (201). С. 10–11.
- Вегеш М. Августин Волошин у вітчизняній історіографії. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 11–30.
- Вегеш М. Августин Волошин у спогадах очевидців. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 40–70.
- Вегеш М. Педагогічна і громадсько-політична діяльність Августина Волошина в зарубіжній історіографії. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 30–40.
- Вегеш М., Токар М. Августин Волошин – політик: від керівника партії до президента Карпатської України. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 103–145.
- Вегеш М., Токар М. Вступ. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 5–10.
- Вегеш М., Токар М. Дитячі та юнацькі роки. Формування світогляду Августина Волошина. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 71–83.
- Вегеш М., Токар М. Останні роки життя. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 145–170.
- Вегеш М., Токар М. Період зрілості Августина Волошина. *Августин Волошин*. Життя і помисли президента Карпатської України / 2-ге видання, доповнене. Ужгород: Карпати, 2009. С. 83–103.
- Вегеш М. Августин Волошин (1874–1945). *Закарпаття автентичне*. Аудіовізуальна версія міжнародного довідника «Закарпаття. Хто є хто». Видання друге. Ужгород, 2014. С. 10–11.
- Басараб В., Вегеш М. Августин Волошин у спогадах племінниці Емілії Дутки. *Отець Августин Волошин в документах та пам'яті народній*. Ужгород: Видавництво «Гражда», 2017. С. 43–50.
- Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна. Вибрана бібліографія. *Карпатська Україна в центральній-європейській політичній кризі напередодні Другої світової війни*

(1938–1939). Carpathian Ukraine in Central European political crisis on the eve of the Second World War (1938–1939). Fairmont: Academic publishing Fairmont. Locust AVE 1489. Fairmont. WV. USA. Year 2020. С. 172–290.

Вегеш М. Августин Волошин: президент, священник, педагог. *Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви*. В двох томах. Т. 1 / За загальною редакцією доктора історичних наук, професора Миколи Вегеша; авторський колектив: М. М. Вегеш, Н. М. Концур-Карабінович, В. В. Марчук, М. М. Палінчак; передмова В. В. Гудзя, О. М. Ситника. Ужгород, 2022. С. 236–334.

Вегеш М. Августин Волошин: президент, священник, педагог. *У Соборі Святого Юра: сторінки історії Української Греко-Католицької церкви*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 242–348.

Вегеш М., Горват І.-Л. Президент Карпатської України Августин Волошин: шлях на голгофу. Стаття 1. *Наш голос*. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. Місячник Союзу українців Румунії. XXXI рік видання. 2022. № 336 (червень). С. 3–5.

Вегеш М., Горват І.-Л. Президент Карпатської України Августин Волошин: шлях на голгофу. Стаття 2. *Наш голос*. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. Місячник Союзу українців Румунії. XXXI рік видання. 2022. № 337 (липень). С. 14–16.

Вегеш М., Горват І.-Л. Президент Карпатської України Августин Волошин: шлях на голгофу. Стаття 3. *Наш голос*. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. Місячник Союзу українців Румунії. XXXI рік видання. 2022. № 338–339 (серпень–вересень). С. 30–32.

Вегеш М., Горват І.-Л. Навіки в пам'яті народній. До 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України і 150-річчя від дня народження Августина Волошина. Стаття 1. *Вільне слово*. Культурно-просвітний часопис Союзу українців Румунії. 2024. № 3–4. С. 13.

Вегеш М., Горват І.-Л. Прометей Срібної Землі. До 150-річчя від дня народження Августина Волошина. Замість вступу. Стаття 1. *Наш голос*. Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії. Місячник Союзу українців Румунії. XXXII рік видання. 2024. № 356. С. 6–8.

Укладач: кандидат політичних наук **Олексій Шафраньош**